ოთხშაბათი, 1918 წ. მარიამობისთვის 21 № 165

ოთხშაბათი 1918 წ. მარიამობისთვის 21 № 165

ყოველდღიური გაზეთი

ფასი თბილისში და პროვინციაში 50 კაპ. რკ. გზის სადგურებზე 60 კაპ.

საქართველო

რედაქცია

ხელნაწერი მოკლედ უნდა იყოს დაწერილი გარკვევით და ერთ გვერდზე. წერილებს უნდა ეწეროს ავტორის გვარი და მისამართი. უსახელო წერილები არ დაიბეჭდება. დაუბეჭდავი ხელნაწერი რედაქციაში არ ინახება და ავტორს არ უბრუნდება.

რედაქცია ღიაა დილის 9—3 საათამდის, გარდა უქმე დღისა. რედაქტორის ნახვა შეიძლება ყოველ დღე.

კონტორა

„საქართველოს" ხელის მოწერის ფასი თვეში: სამი თვით — 25 მ. ერთი თვით — 10 მანეთი. ცალკე № 50 კ. განცხადების ფასი: სტრიქონი პეტიტისა 60 კაპ. ... სტრიქონი 20 მანეთი. ... ფული და წერილები, რაც კონტორას შეეხება, უნდა გაიგზავნოს კონტორის სახელზე. ... 1½ საათის კონტორაში. კონტორა ღიაა დილის 10 (ახ. დრ.) საათიდან 3 საათამდე.

მისამართი: თბილისი, სასახლის ქუჩა, № 5 ... ფოსტის მისამართი: თბილისი, ფოსტის ყუთი № 76. ტელეგრამის მისამართი: თბილისი, „საქართველო"

ტელეფონი რედაქციისა და კონტორისა 15—73

უკანასკნელი ცნობები

— დასავლეთის ასპარეზზე ინგლისელების ძლიერი იერიშები გერმანელებმა მოიგერიეს.

— ჩეხო-სლოვაკები ინგლის-საფრანგეთს დახმარებას სთხოვენ.

— 24 აგვისტოს გერმანიის ლაშქრის მთავარ ბანაკში ცენტრალ სახელმწიფოთა თათბირი იხსნება.

— ინგლისმა ჩეხო-სლოვაკები თავის მოკავშირეებად აღიარა.

— ქ. ქუთაისში საერობო არჩევნებში მონაწილეობა მიიღო 4409 კაცმა, აქედან 1119 ხმა მიიღეს ეროვნულ-დემოკრატებმა, 3150 სოც. ბლოკმა, 140 სოც.-რევ.

— ყარაბაღმა დამოუკიდებლობა გამოაცხადა.

— გენ. ანდრონიკას რაზმი დაიშალა, თვითონ ყარაბაღში ჩავიდა 70 კაცით.

— ბაქოს ფრონტზე ქურთებისა და არაბებისაგან შემდგარი ოსმალთა ძლიერი რაზმი წავიდა.

ქნ. თამარა გიორგის ასული ჭავჭავაძისა შვილებითურთ და ქნ. ანასტასია დავითის ასული ... შვილით ... მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ ... 19 ამა მარიამობისთვეს საყვარელი მეუღლის, მამისა და ძმის

თ-დ მიხეილ დავითის ძის ჭავჭავაძისას

პანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს 6 ნახ. საათზე, მიხეილის სავადმყოფოს ჩასოვნაში. გამოსვენება მოხდება ხუთშაბათს 22 ამავე მარიამობისთვეს დილის 9 ნახ. საათზე ვერის წმიდა ნიკოლოზის ეკლესიაში, საიდაც წირვის გადახდის შემდეგ მოხდება დასაფლავება.

2—1752—1

თ-დ. ნიკოლოზ გიორგის ძე ... მწუხარებით აუწყებს ნათესავთ და ნაცნობთ გარდაცვალებას 19 ამა მარიამობისთვეს საყვარელი სიძისას

თ-დ მიხეილ დავითის ძის ჭავჭავაძისას

პანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს 6 ნახ. საათზე. გამოსვენება ხუთშაბათს 22 მარიამობისთვეს დილის 9 ნახ. საათ. ვერის წმიდა ნიკოლოზის ეკლესიაში, საიდაც წირვის შემდეგ დასაფლავება.

1—1752—1

კულტურის და შრომის

კავშირი

ამა წლის პირველ ენკენისთვეს ხსნის ქართველ მოხელეთათვის ქართულ საკანცელარიო ცოდნის

პრაქტიკულ სასწავლებელს

რომლის მიზანია პრაქტიკულად მოამზადოს ქართველი მოხელენი საერთოდ საკანცელარიო თანამდებობისათვის.

სასწავლებელში პრაქტიკულად შეისწავლიან საერთო საკანცელარიო საქმის წარმოების ტეხნიკას, ქართულ საკანცელარიო ენას, მდივნობას, საქმის წარმოებას და სხვ.

მოწყობილი იქნება სანიმუშო კანცელარია ყველა ტიპისა, აგრეთვე სამაგალითო კრებები მდივნობისა და ოქმების შედგენის პრაქტიკისათვის.

სრული კურსის ფასი ათი თუმანია.

სასწავლებელი ორ თვიანი იქნება

სასწავლებელში ჩაწერა ამ თვეშივე შეიძლება გაზ. „საქართველო"-ს რედაქციაში, დაწვრილებითი ცნობების მიღება შეიძლება იქვე.

სასწავლებლის საპატიო ხელმძღვანელი: ნაფიც ვექილი, იუსტიციის სამინისტროს იურისკონსულტი ბ. თ. ჟორდანია.

გამგე ნაფ. ვექილის თანაშემწე შ. გ. ტატიშვილი.

საქართველო

ყოველდღიური ორგანო ეროვნულ-დემ. აზროვნებისა

გამოდის

გერონტი ქიქოძის რედაქტორობით

და

შ. ამირეჯიბის, ა. აბაშიძის, რ. გაბაშვილის, გ. ვეშაპელის, რ. ინგილოს და ს. ქედიას უახლოესი თანამშრომლობით

ფასი: სამი თვით—25 მან., ერთი თვით—10 მან.

უზომოდ დამწუხრებული ნინო იოსების ასული ... მწუხარებით აუწყებს ნაცნობთა და ნათესავთ ... გარდაცვალებას თვისი საყვარელი ქმრის

გიორგი რცხილაძისას

დაკრძალვა მოხდება ოთხშაბათს, 21 აგვისტოს, ქ. სიღნაღში.

1—1751—1

თამბაქო და ფინანსები

საქართველოს ახლანდელი ფინანსიური მდგომარეობა არ შეიძლება რომ დიდხანს გაგრძელდეს. ის დღითი დღე ფინანსიურ კატასტროფას გვიახლოვებს. სახელმწიფო ვერ იარსებებს ხანგრძლივად, თუ ის სახსრით არ არის უზრუნველყოფილი. ჩვენი სახელმწიფო კი ამ ჟამად მხოლოდ ქაღალდით საზრდოობს და ასეთი მდგომარეობა კი დიდხანს ვერ გასტანს. საქართველომ დაჩქარებით უნდა შეჰქმნას სახელმწიფო ბიუჯეტი. რასაკვირველია, პირველს წლებში ჩვენი ბიუჯეტი საგრძნობელ დეფიციტს ვერ აიშორებს, თავიდან, მაგრამ კიდევ ... ფინანსიური გამოსავალი იქნება, რომელიც ამ დეფიციტის გასწორებას ... და თავის დროზე ... მდგომარეობას, რომელიც სახელმწიფოს ხაზინის ... ... შემდეგ და ... არ ექნება ... სავალუტო ... ფონდის შექმნა და ... ბანკის დაარსება სა... ფონდი რომ მოვიპოვოთ, ... ჩვენი ბიუჯეტის მთავარი ხაზები.

საფინანსო წყაროთ უკვე შეუძლია ამ მხრივ მიუთითოს და კონტრაბანდა თამბაქოს ... შეიძლება, რომელიც ... წარსულ განსაკუთრებულ ... ... მთავარ ... უნდა ჩაითვალოს, როგორც ... საფინანსო ... ... დამუშავებით. საქართველო ... ... მოწყობის მხრივ და ... ...

თამბაქოს მოყვანა ფრიად მნიშვნელოვანი დარგია ჩვენი მეურნეობისათვის და მისი წარმოება ... საპატიო ადგილი უჭირავს.

თამბაქოთი დათესილი იყო 1908 წ.

აფხაზეთში	4,399	დეს.	მიწა
ბათუმში	2,888	„	„
სოხუმში	4,986	„	„
გურიაში	13,293	„	„
ქუთაისში	306	„	„
...	8,736	„	„
საქართ. (1914 წ.)	13,103	„	„

რასაკვირველია საქართველო ვერ შეედრება თამბაქოს პლანტაციების სივრცით ინდოეთსა თუ ჩრდილოეთ ამერიკას, სადაც ეს პლანტაციები ასიათასობით დესეტინას შეიცავს, ხოლო ევროპისა და აზიის სხვა ქვეყნებთან შედარებით მნიშვნელოვანი მონაწილეობა თამბაქოს მოყვანის წარმოებისა. საბავშვო წყაროს მოხსენება, რომელიც ბ. კოზლოვსკის კალამს ეკუთვნის, საგულებით ნათელჰყოფს თამბაქოს მნიშვნელობას როგორც საქართველოს მეურნეობისათვის საზოგადოთ, აგრეთვე კერძოთ სახელმწიფო ფინანსებისათვის.

1908 წ. ჩვენ მოგვყავდა 313,045 ფუთი თამბაქო, 1911 წ. 444,770 ფ. 1914 წ. 602,616 ფ. 1916 წ. 557,834 ფუთი.

ამ თამბაქოს უდიდეს ნაწილს სოხუმის ოლქი იძლევა. ცენტრალური რაიონი (ქუთაისის გუბერნია) 1915 წ. მოჰყავდა მხოლოდ 16,999 ფუთი თამ. და 1916 წ. 16,109 ფ. შეიძლება შედარებით ... ... ხეობა, სიღნაღისა და თელავის მაზრები. 1915 წ. აქ მოიყვანეს 110,951 ფ. და 1916 წ. 126,355 ფ.

საქართველოს თამბაქოს უდიდესი ნაწილი საზღვარს გარეთ გადის—უმთავრესად რუსეთში.

1913 წ. გაიზიდა რუსეთში 413,623 ფ. თამბ. და სხვა ქვეყნებში 55,121. 1914 წ. გაიზიდა რუსეთში 502,618, სხვა ქვეყნებში 15,643, 1915 წ. გაიზიდა რუსეთში 285,577, სხვა ქვეყნებში 4,076, 1916 წ. გაიზიდა რუსეთში 408,000, სხვა ქვეყნებში 7,576 ფუთი თამბაქო.

საქართველოდან უცხოეთში უმთავრესად ნედლი, დაუმუშავებელი თამბაქო გაჰქონდათ. თამბაქოს მზადება ჩვენში, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ არ არის სათანადოთ განვითარებული, 8 ფაბრიკა, რომელიც ჩვენს სახელმწიფოში მოიპოვება ამზადებდა:

1913 წ.	. . . . . .	60.523	ფ.
1914 „	. . . . . .	65.153	„
1915 „	. . . . . .	83.000	„
1916 „	. . . . . .	93.076	„
1917 „	. . . . . .	74.499	„

თამბაქო არ არის პირველი საჭიროების საქონელი და ამის გამო მისი დაბეგვრა სახელმწიფოს საბაჟო ... ... არ ჩაითვლება. ასეთი დაბეგვრის დროს მთავარი ყურადღება იმას უნდა მიექცეს, რომ თვით მისი წარმოება არ შეფერხდეს და დაზიანდეს ყოველივე საყურადღებო ფინანსიურ წყაროსათვის, რომ ამან, ხაზინის შევსების სურვილით არ დაასაროს ... მეურნეობის მთავარი წყაროები. ეს აქციზი, რომელიც ფინანსიურ წყაროს გაზრდილი აქვს შემოსავლის თამბაქოზე, ... თამბაქოდან აქციზი შემოსავლის ... ჯერ გადიდება არის ... ამ ... უკანასკნელ წლებამდე შემდეგ ... აქციზი გადასახადი შეადგენდა თამბაქოსაგან

1913 წ.	. . . .	2,453,834	მან.
1914 წ.	. . . .	3,073,112	„
1915 წ.	. . . .	4,145,282	„
1916 წ.	. . . .	7,704,525	„
1917 წ.	. . . .	13,984,000	„

ახალი გადასახადი კი 46 მილიონად არის ნავარაუდევი. მაგრამ თამბაქოს ახალი გადასახადი არ წარმოადგენს წარსული წლების ბეგრების მექანიკურ გადიდებას. ფინანსთა წყარო ამ მხრივ ფრიად საყურადღებო ... ... ნედლს, დაუმუშავებელს თამბაქოს, რომელიც აქამომდე თავისუფალი იყო გადასახადისაგან. ასეთი თამბაქო კი ... მოყვანილი საქონლის 88 პროც. შეადგენს.

საფინანსო წყარო ... ... გაბედულს ნაბიჯს სდგამს ის, როდესაც დაუმუშავებელი საქონლის, ნედლი მასალის ... შემოაქვს, მაგრამ ამ ხომ ის ... როგორც ... ზომას ... მხრივ თამბაქოს ბაზრის მდგომარეობითა და მეორეს მხრივ საქართველოს ხაზინის უდიდესი გაჭირვებით გამოწვეულს.

ჩვენ არ შეუდგებით აქ კანონპროექტის დაწვრილებით განხილვას. აღვნიშნავთ მხოლოდ, რომ ის ფრიად საყურადღებო მოვლენაა საქართველოს სახელმწიფოებრივი ცხოვრების ... განვითარებისათვის.

ქრონიკა

თბილისი.

→ **საერობო არჩევნები ქუთაისში.** ქუთაისში საერობო არჩევნები დამთავრდა. არჩევნებში მონაწილეობა უნდა მიეღო 23,000 ამომრჩეველს. არჩევნებზე კი გამოცხადდა მხოლოდ 4,409 კაცი. აქედან 1,119 ხმა მიიღო ეროვნულ - დემოკრატიულ პარტიის კანდიდატებმა, 3,150 სოციალ-ისტური ბლოკის და 140 სოც.-რევოლ. ფედერალისტთა კანდიდატებმა.

→ **გორის მაზ. გაუზავნელი პრო-**

პარტიზანებმა მტყობინეს სასოფლო კომისიას: გლეხებს უმთავრესად მიწის საკითხი აწუხებს. პროვოკატორების წყალობით სოფლის ხალხს არა სჯერა რომ მიწა მათ ხელში უსასყიდლოდ გადავა. თუ მთავრობას მიწების მიცემა სურს, ამას რად აგვიანებსო. შეძლებულ გლეხებს ის აწუხებს, რომ შეუძლო გლეხები მათ წინააღმდეგ გაილაშქრებენ, ხალხში მთავრობის საწინააღმდეგო ხმებს ავრცელებენ და ამბობენ მთავრობა თავად-აზნაურობის მომხრეაო, მიწა თუ ძალით არ ჩამოართვით ისე არაფერს დაგითმობენო. ამ პროვოკაციას გასავალი აქვს და ამ ნიადაგზე ხშირად ანარქისტული გამოსვლები ხდება.

◆ **კონცესია.** 21 აგვისტოს მთავრობა განიხილავს რიონზე ელექტრონის სადგურების მოწყობის 2 კონცესიას: აკაკი ხოშტარიას და ლევოვის პირობებს.

◆ **ტორფი.** ინჟინერ როტინსკიმ გაჰროვა მრეწველობის სამინისტროს მოხსენება წარულგინა საქართველოს მიწისქვეშზე ტორფის რაოდენობის და მისი დამუშავების საშუალებათა გამოსარკვევად სხვადასხვა ადგილებში ექსპედიციების გაგზავნის შესახებ.

◆ **ოქრო-ვერცხლის გადნობის საქმე.** თბილისიდან ალავერდში გაემგზავრა სამთამადნო სამმართველოს რწმუნებული ინჟ. ი. ა. ყიფშიძე ალავერდის მადნეულობისაგან ოქრო და ვერცხლის გამოდნობის საკითხის გამოსარკვევად.

◆ **ოქროს ნივთებზე გადასახადების გადიდება.** ვაჭრობა-მრეწველობის სამინისტროშ თანახმად თავის რწმუნებულის ინჟ. ი. ა. ყიფშიძის მოხსენებისა დაადგინა გადიდებული იქმნეს ოქრო-ვერცხლის ნივთებსა და საწონის პედებზე შემოღებული გადასახადი.

◆ **ყარაბაღის დამოუკიდებლობა.** თბილისში ცნობა მოვიდა, რომ ყარაბაღმა (შუშის მაზრა და ჯევანშირის მაზრის და ზანგეზურის ერთმა ნაწილმა) დამოუკიდებლობა გამოაცხადა. მთავრობის შემადგენლობაში სომხების გარდა შედის ერთიმაჰმადიანი დეპუტატი ჩუგ ბეზბუთოვი. ყარაბაღის ჯარმა დაიპყრო სტრატეგიული პუნქტი ასკერანი.

◆ **გენ. ანდრონიკის რაზმი.** ჩამოსულ რუს ოფიცერთა სიტყვით ანდრონიკმა თავისი რაზმი დაშალა, რადგანაც ხოლერამ რაზმი გაანადგურა.

გენ. ანდრონიკი 70 კაცით ქ. შუშაში გაემგზავრა მისი რაიონის დასაცავად ყაჩაღებისაგან.

◆ **სახალხო განათლების მინისტრმა** მთავრობასთან შუამდგომლობა აღძრა, დაცალონ ქართული გიმნაზიის შენობა ვერაზე, რომელიც საჭიროა სახელმწიფო უნივერსიტეტისათვის.

◆ **ისიდორე რამიშვილმა** ბაქოდან შემდეგი დეპეშა მიიღო: მთელი შემადგენლობა ბაქოს ალმას. კომიტეტისა და მასთან მისი მეთაური შაუმიანი დატუსაღებულია.

◆ **რკინის გზის მოსამსახურეთა საყურადღებოდ.** კვირას, 25 აგვისტოს (ახალი სტილით) შუადღის 12 საათზე ქ. ქუთაისში წმინდა ნინოს ქალთა სასწავლებლის დარბაზში გაიმართება კრება საქართველოს რესპუბლიკის რკინის გზათა ყველა ლიანდაგზე მოსამსახურეთა. რომელზედაც მოსამსახურეთა წარმომადგენლები გააკეთებენ მოხსენებას შესახებ შტატის შემცირებისა და გაიმართება მსჯელობა მომავალ მოქმედებაზე. საჭიროა ამ კრებას დაესწროს ყველა მოსამსახურე (როგორც სამსახურში დარჩენილ, ისე გამვებულებიც), რადგან გასარჩევია მეტად სერიოზული საკითხები.

◆ **ხაზოფლთ კომისიამ დაადგინა:** გუბერნიის აღმასრულებელმა კომიტეტმა განაახლოს თავისი მოქმედება და მონაწილეობა მიიღოს თანამდებობის პირთა დანიშვნაში.

◆ **ილ. ქარცივაძის და გურ. მახარაძის ბედი.** სახალხო გვარდიის მთავარი შტაბის მდივანი ხარაში კავკავში გაემგზავრა, რათა გამოარკვიოს თერგის მთავრობასთან მოლაპარაკებულად გაგზავნილი ილია ქარცივაძის და გურ. მახარაძის ბედი.

◆ **მცარცველთა ბანდის შეპყრობა.** 16 აგვისტოს რკინის გზის გადაღმა თბილისის სისხლის სამართლის მილიციამ დააპატიმრა გრიგორი და მიხეილი ეპიფანოვები, გ. გონტერი, ვ. შაშკინი და კონდ. ბორონდკინი. გამოძიებამ გამოარკვია, რომ ეს პირნი დიდი ხანია რკინის გზის გადაღმა რაიონში სცარცვავენ მცხოვრებლებს და ქურდობას ეწევიან.

◆ **ავსტრიელთა ჯარი ბაქოს ფრონტზე.** გაზ. „ორიზონ“-ის გუშინდელ ნომერში დაბეჭდილია, რომ აჯიკაბულთან ავსტრიელთა ჯარი სდგას, 3000 კაცამდე.

◆ **ხოლერის მეორე ხახადლი,** კავსაგორის აღმასრულებელმა ბიურომ 10.000 მ. გადასცა ცენტ. პროფ. კავშირისათვის სოფრის მეორე სახაზადო საავადმყოფოს გასახსნელად მუშათა კლუბთან.

◆ **თავის მოკვლა.** 14 აგვისტოს თავის ბინაზე თავი მოიკლა ბარბარე სტეფანიანცმა.

◆ **კრება.** დღეს, საღამოს 8 ს. კავკასიის სამედიცინო საზოგადოების დარბაზში (ალექსანდროვის ბაღი) შედგება კავკასიის თავისუფალ მოაზროვნეთა კავშირის მიერ დანიშნული დისპუტი: მაჰმადისა და ქრისტეს (ჯუდის) სწავლა და რა გავლენა ჰქონდათ ამათ კავკასიის ხალხზე.

◆ **ქართვ. სტუდენტების საყურადღებოდ.** დღეს, 21 აგვისტოს, საღამოს 6 საათზე გაიმართება უკრაინაში წამსვლელ სტუდენტების კრება. ძველი სემინარიის შენობა, ლორის-მელ. ქუჩა № 1. ყველას დასწრება სავალდებულოა.

◆ **კვირას,** 18 აგვისტოს პოლკ. გ. მაჩაბლის თავმჯდომარეობით გაიხსნა კრება „საქართველოს სამუსიკო საზოგადოებისა“. არჩეულ იქმნა ახალი გამგეობა შემდეგი შემადგენლობით: მ. ბალანჩივაძე, ეტ. მაჩაბელი, დიმ. არაყიშვილი, ილ. აბაშიძე, ანდ. ყარალაშვილი, ა. წუწუნავა, დეკ. ი. ჩიქავაძე. კანდიდატებად: ნ. სულხანიშვილი და ბ. ტარუაშვილი.

◆ **საქონლის მომწყდენ კომიტეტის მძარცველთა დაპატიმრება.** საქონლის მომწყდენ კომიტეტის საწყობიდან ამას წინად 150,000 მანეთის საქონელი მოიპარეს. გამოძიებამ გამოარკვია, რომ ქურდობა მოეწყვენიათ ი. გიორგაძეს და ყარაულებს: ქართველიშვილს, ალ. ჟუჟუნაძეს, ზაქარიანცს, ალ. ხულანოვსკის და ა. ბეგოვს, რომლებიც დანაშაულში გამოტყდნენ.

◆ **ალექსანდროპოლი.** ალექსანდროპოლის სოფრის განყოფილება 1 აგვისტოდან დაიხურა და საქმეები გადაეცა კავკასიის საოლქო კომიტეტთან არსებულ საპროტეზნო განყოფილებას.

◆ **განჯის სოფრის კომიტეტი.** კავსაგორის აღმასრულებელმა ბიურომ დაადგინა, განჯის მაზრის ლაზარეთების ქონება ჩაირიცხოს ანგარიშში და გადაეცეს სოფლის საზოგადოებების განკარგულებაში. ლიკვიდაციის მოსახდენად კრედიტის გახსნისათვის დადგენილია მიმართონ ადერბეიჯანის მთავრობას მისი საქართველოს რესპუბლიკაში დიპლომატიური წარმომადგენლის ჯაფაროვის საშუალებით.

◆ **ოსმალთა მაშველი ჯარის მოხვლა განჯაში.** ამ დღეებში დაბა დელიჟანზე და კარაკლისზე განჯისკენ გაემგზავრა ოსმალთა ძლიერი რაზმი, არტილერიით, ტყვიისმფრქვევლებით და სხვა მასალით. რაზმის უმრავლესობას შეადგენენ არაბები და ქურთები.

◆ **ოსმალთა კომენდანტები ყარაბაღში.** ნური ფაშას გერმანიის სამხედრო დელეგაციისთვის განუცხადებია, რომ ყარაბაღის რაიონში ოსმალთა კომენდანტები იქნებიან დანიშნული.

◆ **წყლის ძალთა გამოყენების საქმე.** სპეციალურმა კომისიამ დაასრულა საქართველოს წყლის ძალთა გამოყენების კომიტეტის დებულების დამუშავება. კომიტეტის პროექტი, შტატი და ხარჯთაღრიცხვა მთავრობას წარუდგინა.

ყალბ ფულის აღმოჩენა

ამ დღეებში გაზეთებში ცნობა იყო მოთავსებული ყალბ ფულის მჭრელთა აღმოჩენის შესახებ. ეხლა ვათავსებთ დაწვრილებითი ცნობებს ამის შესახებ.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს განსაკუთრებულ რაზმის უფროსს ცნობა მოუვიდა, რომ თბილისში და მის გარეშე არსებობს მთელი ბანდა ყალბი ფულის მჭრელთა და გამსაღებელთა, რომლებსაც თბილისში ჰქონიათ ცენტრი, ხოლო ბორჯომში განყოფილება. ბორჯომში გაემგზავრა განსაკუთრებულ რაზმის უფროსის თანაშემწე ფაჩულია ერთი თანამშრომლით. ხაშურის სადგურზე ფაჩულიამ დააპატიმრა იოს. ტერტერაშვილი, რომელსაც 5360 მანეთის კერენკის ყალბი 40 მანეთიანები აღმოაჩნდა. მან განაცხადა, რომ ყალბი ფული მას ბორჯომის მცხოვრებმა მეფერ კაკიტელაშვილმა გადასცა. ფაჩულია ბორჯომში გაემგზავრა და თავის ბინაზე შეიპყრო კაკიტელაშვილი, რომელიც მალე გამოტყდა, ხოლო განაცხადა, რომ თავის ნებით ყალბი ფული თბილისში მცხოვრებ ალ. გაბელაიასაგან მიიღო. შემდეგ ფაჩულია თბილისს ჩამოვიდა და აქ დააპატიმრა თავის ბინაზე ალ. გაბელაია, რომელსაც ზედ აღმოაჩნდა 11,440 მანეთის ყალბი ფული, რომელიც შარვლის ჯიბეში ჰქონდა დამალული. ამ დროს ალ. გაბელაიას ბინაზე მოვიდა ვინმე კუპავა; ფაჩულიამ მას ჩხრეკა ჩაატარა და შემდეგ რაზმის უფროსის მე-2 თანაშემწე მ. ქედიას გამოუძახა და მასთან ერთად გაემგზავრნენ კუპავას ბინაზე, არტილერიის ქუჩაზე. აქ მათ აღმოაჩინეს ყალბი ფულის საჭრელი მანქანა და ერთ მილიონ მანეთად დარებული დამზადებული ქაღალდი. კუპავას ბინაზე ამ დროს მოულოდნელად შემოვიდა ვინმე სამუელ ისილაჩიკი. ფაჩულიამ და მის. ქედიამ გაჩხრიკეს ისილაჩიკის ბინა; გაჩხრეკის დროს ისილაჩიკთან შევიდა ვინმე ონ. გ. შურაძიანცი, რომელსაც 14,160 მანეთის ყალბი ფული აღმოაჩნდა ზედ. ყველა ზემოჩამოთვლილი პირნი დააპატიმრეს. გამოძიება სწარმოებს.

ომი

მიღებული თბ. რადიო სადგურით.

დასავლეთის ფრონტზე

გერმანელთა ცნობა

ბერლინი. 19 აგვისტო. კრონპრინცის რუპრეხტის ლაშქარი. ბეილეის სამხრეთ დასავლეთით ძლიერი საარტილერიო ცეცხლის შემდეგ მოჰყვა ინგლისელების იერიში მეტერენსა და მერისის შუა. ეს იერიშები ჩვენ მოწინავე ხაზებზე მოიგერიეთ. ლისის ორივე მხრით მოწინააღმდეგე გაძლიერებულ მზვერავი რაზმების მოქმედებას აწარმოებს. ანკრთან აღგილობრივი ბრძოლის დროს ჩვენი პოზიციები რამოდენიმე წინ წავწიეთ და ტყვეები წამოვიყვანეთ.

მამეს ლაშქარი. ანკრსა და უაზის შუა დიდი საარტილერიო ბრძოლა იყო. მოწინააღმდეგემ არა ერთხელ მიიტანა ძლიერი იერიშები. სომის სამხრეთით ხერლევილთან ავსტრიელის ჯარების ერთი იერიში დამარცხდა. რუას ჩრდილო დასავლეთით ჩვენ მარჯვენ გაწმენდილ ბრძოლებს. ფრანგების იერიშები ამიენ-რუას გზატკეცილის ორივე მხრით ყველგან მოგერიებულ იქმნა. რომლებიც ჯავშნოსანი დაზიანებულია, ზოგიც განადგურებული ჩვენი ჯარის ყუმბარებისაგან. აგრეთვე ამაოდ ჩაუარეს ფრანგებს ყველა ნაცადმა იერიშებმა ავრის სამხრეთით. მოწინააღმდეგემ შემოიჭრა ბეგრენის დასავლეთ ნაწილში, აქ მებრძოლი ჯარები ამ ადგილის აღმოსავლეთის ნაპირებისაკენ დაიწიეთ. უაზისა და ენს შუა შუადღისას დაიწყო დიდი საარტილერიო ბრძოლა და როდესაც საარტილერიო ცეცხლმა უმწვერვალესობამდე მიაღწია, მოწინააღმდეგე კორლეპონტსა და ნუვკრონის სამხრეთით მდებარე ადგილებში შეტევაზე გადავიდა. ჩვენი

სკოლის ნაციონალიზაცია საქართველოში

(გაგრძელება)

ას ჩვიდმეტი წლის წადი ქართველი ერი და სკოლა ჩავარდნილი იყო ამ არა ბუნებრივ—ანტიპედაგოგიურ გარემოებაში. მოწყვეტილი თავის საკუთარ „მე“-ს, იგი იძულებული იყო უცხო ერის ზედგავლენით შეექმნა ეს „მე“. საჭიროა იყო, ერთის მხრივ და საგალდგლო, მეორის, თავისი საკუთარი სულიერი ცენტრის გაშვება, საკუთარი სულის დაფუნკვა და სხვისა სულზედ დამყარება და დამკვიდრება. მაგრამ აბა რა გაგვეწყობოდა! ნათქვამია „ძალა აღმართსა ხნავსო“.

აწ განქრა, წყალს გაჰყვა, ღვთის მადლით და წყალობით, ეს უკუღმართი დრო. უკვე მოგვეცა შეძლება დავუბრუნდეთ ჩვენს სამშობლო მიწაწყალს, ჩვენს მოამაგდარ დედას, ვმართოთ ჩვენი საქმე, ჩვენი სკოლა ჩვენის საჭიროების დასაკმაყოფილებლად. ვიპოვეთ ჩვენი საკუთარი ცხოვრების ცენტრი, საკუთარი თავშესაფარი სადგომი, სამლოცველო წმინდა ტაძარი. ვგრძნობთ, რომ ქვეყნიერების განათლების ღვარს ჩვენც ვატარებთ და სხვებთან ერთად მასზედ ჩვენც ვტრიალობთ.

საჭიროა მოვიკრიბოთ ძალღონე, შევავსოთ დაკარგული დრო, გამოვნასკვოთ გაწყვეტილი ძაფი, გავაბათ სიმი, რომ აწმყო ჩვენი ცხოვრება დავუკავშიროთ წარსულის მამა-პაპათა ზნე-ჩვეულებას, კულტურას და განათლებას.

ჩვენი პოეზია, სიტყვა-კაზმული მწერლობა დიდი ხანია მუშაობს ამ მიმართულებით, ეხლა ჯერი მიმდგარა მეცნიერებაზედ. მაგრამ ისეთი მკვიდრი ნიადაგი არსად აქვს ამას, როგორაც სკოლაში. ამის მიუხედავად გამო განსაკუთრებით უნდა ჩაგვდოს სკოლას, თუ რომ იგი არ დაკმაყოფილებს ამ მხრივ ერის მოთხოვნილებას. ნაყოფი ეროვნულის განვითარებისა სკოლაში შეიქნება საწინდარად ჩვენი ნორჩი რესპუბლიკის ეროვნულ განვითარებისათვის, დიდი და ფასდაუდებელია ამ მხრივ სკოლის დანიშნულება.

სკოლა, განსაკუთრებით კი საშუალო და მაღალ განათლების სკოლა, ძალაა, რომელიც ჰქმნის უდიდეს დირებულებას, მას ეკუთვნის აღზრდა-განათლება მომავალი ჩვენი ქვეყნის იმედების, შემზადება სასარგებლო, მოღვაწე ძალების სამშობლოსათვის. ქართველ ერსაც ედირსა თავისი საკუთარი სკოლა. ეხლა მის განჭრიტებაზე არის დამოკიდებული ამ სკოლის ბედ-იღბალი და მომავალი. ვერწმუნე ღრმად მხოლოდ, რომ ჯეროვანი სწავლა-აღზრდის დაყენებით ძირითადი ცვლილება მიეცემა საერთოდ ჩვენს ცხოვრებას.

ცნობილმა საფრანგეთის ეკონომისტსტატისტიკოსმა ემილ ლევასერმა წარსულ მე-19 საუკუნეს „სახალხო სკოლის საუკუნე უწოდა“. მართლაც, არასოდეს ისე ცხადად და გარკვეულად არ შეუგნია კულტურულ კაცობრიობას სწავლა-განათლების სარგებლობა, მისი ფართოდ მოფენით, რაც შეიძლება მეტი ხალხის, სიმშილ-წყურვილის დაკმაყოფილება, როგორადაც ამ უკანასკნელ ასის წლის განმავლობაში. სკოლა თავდაპირველად იყო არისტოკრატიული დაწესებულება. თუმცა ძნელად შეხვდებით ძველს და ახალს დროში იმისთანა ერებს, რომელნიც მოკლებულნი ყოფილიყვნენ იმ განათლების აკვანს და ემბაზს, რომლის სანერგეს შეადგენს სკოლა, მაგრამ ეს კი უეჭველია, რომ სკოლა მხოლოდ რჩეულთა, წარჩინებულთა კაცთა შვილებისათვის იყო დაწესებული.

დიდებულად აღზრდის მზემ ქრისტეს სწავლა-მოძღვრებისამ—ერთა შორის სიყვარულის, თანასწორობის და საძმოების დამყარებისამ, მართალია, გაუთანასწორა მეფიდური მეფე უკანასკნელს, უფლება-აყრილს მონას, მდიდარი—ღარიბს, მაგრამ მან შესძლო გადნობა მხოლოდ ზედა-პირის იმ ყინულისა, რომელიც სქლად მოკიდებული ჰქონდა ძველ ქვეყანას. მან ვერ შესძლო ამ მთა-ყინულის სრულებით გადნობა და კაცთა შორის სრული თანასწორობის და ძმობის დამყარება, რადგანაც ქრისტიანული სწავლა-მოძღვრება მიმართული იყო კაცის გულის და ჰკუისადმი.

სწავლა-განათლების—სკოლის სრული გადემოკრატება სამართლიანად მიეწერება მხოლოდ საფრანგეთის რევოლუციას. მან პირველმა უარჰყო სკოლის არისტოკრატიული პრინციპი და აღიარა საზოგადო განათლების პრინციპი.

ბუფმერმა მრავალი მილიონიანი რუსთ სახელმწიფოს დაღუპვა შედარებით პატარა, განათლების მუქით გაბრწყინებულის გერმანეთის მიერ; ცუსიმის და მუკდენის გაკვეთილები, რომლებიც მისცა პაწაწა განათლებულმა იაპონიამ დიდს ბნელეთით მოცულს რუსეთის სახელმწიფოს, სხვა ნაირად არ აიხსნება, თუ არ შედარებით პირველის მეტის განათლებით. ამ მხრივ სამართლიანად უნდა ჩაითვალოს თქმულება,—„არა პრუსიის და გერმანეთის ჯარებმა, არამედ გერმანეთის სახალხო მასწავლებლებმა დაამარცხეს ავსტრია 1866 და საფრანგეთი 1871 წელს“, დავუმატოთ ამას დიდი და ბუფმერმაზი რუსეთიც 1917 წელს.

ასე თანდათანობით დამყარდა სკოლაში დემოკრატიული პრინციპი, მთელი საუკუნეები მოუნდა სკოლის გადემოკრატებას სრულიად საუკეთესო ამა სიტყვის აზრით და მნიშვნელობით.

განათლება, ფართო განათლება ნაციონალურ ნიადაგზედ, ნაციონალიზაცია ყოველ ცხოვრების დარგსა და დაწესებულებაში, აი ამიერიდგან რა უნდა შექმნას ჩვენი ერისთვის საზოგადო დევიზად და ლოზუნგად. ამ მხრივ ჩვენი საუკუნე შეიძლება ჩაითვალოს ნაციონალიზაციის საუკუნედ, ბრძოლად ერებისა თავის ცნობა-არსებობისათვის.

აუტანელი ყოფა-ცხოვრება და მდგომარეობა ჰქონდათ პატარა ერებს იმპერიალისტურ - აზიურ უწეურ-რუსეთის ქვეყანაში. გაბატონებულ რუსეთის „ველიკოდერჟავნიკებს“ ვერა-რიგათ ვერ შეუგნიათ და შეგნებაშინაც ის აზრი, რომ ვიღაც პაწ-პაწა ერებს: ქართველებს, პოლონელებს, უკრაინელებს, ფინებს სხ. და სხ. ჰქონოდათ საკუთარი თავისი ენა, ჰყოლოდათ ეროვნული გმირები სათაყვანებელი და სალოცავი საკუთარი წმინდანები. ვერ შეურიგებოდნენ იმ ადამიანურს მოთხოვნილებას, რომ საკუთარ ენაზედ ელოცულობდნენ ისინი ღმერთს, დასტიროდნენ თავის დაღუპულს თავისუფლებას და სხ.

ზიზღით და სიძულვილით პასუხს უგზავნიდნენ თავის მხრივ პატარა ერები მტარვალებს ამ კაცთმოძმე მათი ძალმომქმედებისათვის, რომლითაც ცდილობდნენ ისინი მოესპოთ ყოველივე თავისებურება ერებისათვის, გარდაექციათ ისინი ერთ პირად, ერთ ენად, ერთ ფერულ-დამყოლ სხეულად. მაგრამ აი ამობრწყინდა თავისუფლების მზე და დაიძრა ხამთრის ცივი ყინული. ალიგენა პირისაგან ქვეყნისა ძველი სულის შემხუთავი წესწყობილება. სადაც გუშინ სატირალ-სავაგლახო სანახაობა იყო გამეფებული, დღეს იქ ცხოველმყოფელმა მზის სხივმა მოფინა თავად წარმტაცი, მამხიბლავი სურათი, ამეტყველდა ყოველი ერი, შეუდგა თავის სულის, თავის მისწრაფების გამომჟღავნებას, თავის მიზანდანიშნულების განხორციელებას.

დღეს ყველა ერი გრძნობს სწავლა-აღზრდის რეფორმის აუცილებელ საჭიროებას და ვინც მიისწრაფის ამ საქმისაკენ, იგი მიისწრაფის კაცობრიობის გარდაქმნა-განახლებისაკენ, ხოლო აღზრდის ახალი პრინციპი მოითხოვს, რომ სკოლა წარმოადგენდეს კომპაქტიურად ერთიან მთელს. იგი ჰგავს ამართულს კიბეს, რომლის ძირის საფეხურებს უნდა შეადგენდეს დაბალი ტიპის სახალხო სკოლა, გაგრძელებას—საშუალო ტიპის ზედა საფეხურებს—მაღალი ტიპისა. ამ თვალთახედვით აწინდელი აღზრდის რეფორმატორები მოითხოვენ, რომ ბავშვს მიეცეს ფართო განვითარება, ისეთი სწორი და ახალი მეთოდით მზადებით, რომლებშიაც ბუნების მეტყველების და ტექნიკური, მეცნიერების, ფსიხოლოგიურის, ზოოლოგიურის და სოციალური გამოკვლევათა შედეგებს სრული ადგილი ექნება, სადაც თვითეულ ნივთის, თვითეულის ფაქტს, თვითეულ მოვლენას თავისი ღირებულება ექნება. სკოლამ უნდა აღზარდოს თავდაპირველად ადამიანი, მომავალი მოქალაქე, თავისი მამა-პატრონი. ცნობას აქვს თავის ღირებულება იმდენად, რამდენადაც ის მთლიან ადამიანის განათლებას უწყობს ხელს.

ზოგადი განათლების სკოლის მიზანი არ არის რომელიმე განსაზღვრული პროფესიისათვის მოამზადოს მოწაფე. ბავშვი არ უნდა გავხადოთ სპეციალისტად ამა თუ იმ დარგში, ხოლო სხვა და სხვა მიმართულებით უნდა ვეცადოთ მას ცოცხალ შემოქმედებითი მუშაობის და ყოველ მისს ზნეობრივ და ფიზიკურ ძალას სასურველ საზრდო უნდა ვაწვდიდეთ. სადმა პედაგოგიკამ უნდა გადაშალოს ადამიანში ყველა შესაძლებლობა, რო-

მოწინავე ნაწილები გაშმაგებული ბრძოლით რამდენიმე საათის განმავლობაში იკავებდნენ მოწინააღმდეგის იერიშებს და ყველა იერიში გამოუნაკლისოდ მარცხით დამთავრდა.

მოსკოვი. 13 აგვისტო. საბჭოთა მთავრობამ შეიპყრო რამდენიმე ათასი კილოგრამი ამერიკული საპროპაგანდო ლიტერატურისა, რომელშიაც ამართლებენ შეერთებულ შტატების პოლიტიკას, ამტკიცებენ მეგობრულ განწყობილებას რუსეთისადმი და სცდილობენ, რომ მუშათა და გლეხთა სულიერი განწყობილება აღადგინონ.

მოსკოვი. 18 აგვისტო. კიევის ახლო მოხდა საბჭოთა ჯარების ლიდი აღლუმი. დაესწრო კამენევი. მოსკოვის ახლო-მახლო მიდამოებში მუდამდღე ხდება ვარჯიშობა მუშათა და გლეხთა ჯარებისა, რომელნიც 30,000 კაცამდე იქნებიან.

ჩეხო-სლოვაკების ფრონტი. ჩეხო-სლოვაკების სამხედრო ნაწილების ხელმძღვანელები მუდარებიან ინგლის-საფრანგეთის ჯარებს შველას. 14 აგვისტოს ლონდონიდან იტყობინებიან, რომ ინგლისური გაზეთები ჩეხო-სლოვაკების დახმარებას ურჩევენ მთავრობას.

საზღვარ-გარეთ. თათბირი მთავარ ბანაკში. პრესა დიდ ყურადღებას აქცევს იმ თათბირს, რომელიც უნდა მოხდეს 24 აგვისტოს მთავარ ბანაკში. ამ თათბირს დაესწრებიან ცენტრალ სახელმწიფოთა მინისტრები. თათბირზე, გაზეთების სიტყვით, იქნება მსჯელობა რუსეთის შესახებ; უმთავრესი ყურადღება კი მიქცეული იქნება პოლონეთის საკითხს.

ინგლისის დეკლარაცია. ინგლისის მთავრობამ გამოაქვეყნა დეკლარაცია, რომელშიაც იგი აცხადებს, რომ ჩეხო-სლოვაკებს იგი სთვლის თავის მოკავშირე ხალხად.

ლეჩხუმის მდგომარეობა

გაზ. „ერთობას“ ქუთაისიდან დეპეშით ატყობინებენ: „ლეჩხუმის უბედურება თავდება. გორისძირზე დამარცხების შემდეგ „ბანდა“ დიდ ძალას აღარ წარმოადგენს. აეროპლანები ლეჩხუმისაკენ ხშირად მიფრინავენ. ნიკორის ძირში მათ ყუმბარები ჩაჰყარეს, რის გამოც ბრბოს საგრძნობი ნაწილი გაიფანტა. დღეისას სანოგადლოება მთავრობის ჯარმა დაიპყრო. ეხლა მთავრობის ჯარს უპყრია ერთის მხრივ მაღალი თავშეფა და მეორის მხრივ—ხომლის მთის ძირი. ზოგიერთი ნასტრაქენიკალი ბრბოს მეთაურების სახლები ჯარმა დასწვა. ლეჩხუმის საზოგადოებამ იარაღი ნებით აიყარა. ასევე აპირებენ ლაილაშის და ორბელის საზოგადოებები. ქვედაშის საზოგადოების დასამორჩილებლად ნაქერალის მთით წავიდა პატარა რაზმი, რომელსაც ლაშხელი სვანები შეუერთდებიან და ხელს უთუოდ პრობალს დაიკავებენ. სვანეთი მთავრობის მხარეზეა. საჩხერიდან რაჭაში შეიარაღებული ბრბო გადმოვიდა, მაგრამ რაჭველებმა თვითონ გარეკეს. ლეჩხუმის „ბანდამ“ დაიკავა რაჭველი ოფიცრები თხმორი და გოგილაძე, მაგრამ ეხლა ამათაც გრეკებიან. შეამბოხეთა სიმხეცე გამოუთქმელ საშინელებამდე აღის. ლამაზ ქალებს იტაცებენ და ერთი მეორეში კენჭს ყრით ინაწილებენ. ამას წინათ მოკლული სტუდენტი ახვლედიანის მართო ტანი ნახეს, თავი დაკარგულია. ამასვე დღეს, მასწავლებელი ქალი, კუნპით ცილიც გოლდგათაანს რგებია. საცოდავი ქალი გაგიჟებულა და მის მტარვალს დამშული ჰყავს. ლეჩხუმიდან ხალხის არნახული დედლვაცია ჩამოდის. ისინი „ბანდიტებმა“ სახლებში თვლობით მიიყვანეს, თავისი სიცოცხლეული მოთხოვნილებები მისცეს და სიკვდილით დაემუქრნენ, თუ მთავრობას სხვა რამეს იტყოდნენ. ხალხი ბრბოს წინააღმდეგ საშინლად აშლილია. ეჭვიანობით, ლეჩხუმში ისეთ კუთხეებიდან შემოსული მოიძებნება, რომ სხვა ადგილებს ლეჩხუმის ხალხი ან ამოჟლეტავს, ან შეაპყრობს. ეხ ინქუთაისში ჩამოყვანილ სვანეთის ლიძეს რაზმის დახოცილი ხეებით რაზმელი. დახოცილთა მარტო ძვლები დარჩა“.

ინჟენერ მ. ქაქაბაძის მოხსენების გამო

მიუხედავად იმისა, რომ ქართულ-ტექნიკურ საზოგადოებაში ყოველ სამშაბათობით კრებები იმართება, რომლებზედაც მოხსენებები იკითხება და შემდეგ საყურადღებო კითხვები ირჩევა, აღნიშნულმა პრესაში მათი შესახებ არაფერი იწერება.

ამას, ჩვენის აზრით, ყურადღების მიქცევა უნდა და შესაძლებელ საზოგადოების უნდა აღწერდეს მოკლე ანგარიშების სახით მაინც ტექნიკური საზოგადოების მუშაობა. ეს განსაკუთრებით საჭიროა დღეს, როდესაც ხდება ჩვენი ქვეყნის საალმშენებლო მუშაობა, როდესაც ტექნიკურ-სამრეწველო და ეკონომიური მხარეების გამხილვა-გარჩევას და მათი განვითარება ას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს.

უკანასკნელ დროს ამ საზოგადოებაში რამდენიმე მოხსენება წაიკითხა ინჟ. გ. კაკაბაძემ. მომხსენებელმა ნათლად დაგვანახვა, თუ რა შესაძლებლობანი იძლევიან მრეწველობის განვითარების მხრივ ჩვენი ქვეყნის ბუნებრივი სიმდიდრენი და რას უნდა მივაქციოთ ჩვენი უმთავრესი ყურადღება.

გარჩეულ იყო ბავრუკის, ნატროშის ტუფის, გლაუბერის და ბერტოლეს მარილის, გოგირდის, აზოტის და მარილის სიმჟავის წარმოებანი; აგრეთვე ხელოვნური აბრეშუმის, პარაფინის, გაზოლინის, სახურავი მუყაოს, მათეთრებელი კირის და სხვათა ფაბრიკაცია; განხილული იყო საშენი ნივთიერებათა, საღებავ პიგმენტების, საფეთქებელ ნივთიერებათა, საპნის, შაქრის, მინის და ცემენტის წარმოების საკითხი; აგრეთვე ქაღალდის; სპირტის, ძმრის სიმჟავის, მისი მარილების, ზეთების და სითხეების, კვარციული და პურ-პეპლებლობის წარმოებანი; აღძრული და გარჩეული იყო სხვა და სხვა ლითონების შენადნობის, ფეროფოსფორის, ფერრო-სილიციუმის, კარბორუნდის, ქლორიანი თუთიის, მშთენარე გაზის და სხვათა მიღება, აგრეთვე ნავთის და ტყავის საქმე, რძის და ყველის მეურნეობა, ღვინის წარმოება და სხვა.

მომხსენებელი შეეხო და გაარჩია აგრეთვე ქიმიურ მრეწველობასთან დაკავშირებული სხვა დარგებიც, მაგალითად სანთლებისა, მეტალურგიული, ჰიდრო-ტექნიკური, სასოფლო-სამეურნეო და სხვა.

მოხსენებებმა გაარჩია სახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა, ფინანსიური და ეკონომიური პოლიტიკა, ბაჟების და ტარიფების საკითხი, ბაზრის მოპოვების და სპეციალური სწავლა-განათლების საჭიროება, ტექნიკის, მეცნიერების და საზოგადოების ურთიერთისადმი დამოკიდებულება, სავაჭრო-სამრეწველო მუზეუმების, სამრეწველო ამხანაგობათა და საზოგადოებათა მნიშვნელობა და სხვა და სხვა.

მოხსენებაში მოყვანილია სტატისტიკური ცნობები სხვა და სხვა სახელმწიფოთა სამრეწველო ცხოვრებიდან; ამასთანავე დიდი ყურადღება აქვს მიცემული გერმანიის და რუსეთის პოლიტიკას და სამრეწველო მზრუნველობის შედარებას, საიდანაც ნათლად სჩანს, თუ რამ გამოიწვია გერმანიის სწრაფი დაწინაურება და სიძლიერე, ერთის მხრით, და რუსეთის დაქვეითება და სისუსტე, მეორეს მხრით.

მოხსენებაში აღნიშნულია 1870 წლის საფრანგეთ-გერმანიის ომის გავლენა ორივე სახელმწიფოებზე და თანამედროვე ომის გავლენა ჩვენს ქვეყანაზე; ნაჩვენებია დამოუკიდებელ და ეკონომიურ ცხოვრების განსამტკიცებლად საჭირო ნაბიჯები; გამოთქმულია მეტად სადი მოსაზრებანი და შენიშვნები...

დაწვრილებითი ყველაფერის აღნიშვნა შორს წაგვიყვანდა; ვიტყვით მხოლოდ, რომ შრომა ინჟ. კაკაბაძისა მეტად საყურადღებოა და საინტერესო. სამწუხაროდ ჩვენ არ მოგვეპოვება აქ ამ სკითხებზე არავითარი სერიოზული ნაწარმოები და ამიტომ ძალიან სასურველია ეს შრომა ცალკე წიგნად გამოიცეს.

მართალია, ქართულ ტექნიკურ საზოგადოებამ დაადგინა მისი გამოცემა, მაგრამ ძნელია—ვიცი, თუ ტექნიკოსების გამო ამ ახლო მომავალში საკუთარი საშუალებით გამოცემა შეიძლებელი გახდეს. ამიტომ, ჩვენის ფიქრით, საჭირო საზოგადოების გამგეობამ გამოარკვიოს ამ საქმისთვის საჭირო ხარჯის რაოდენობა და, თუ თვითონ ვერ შეძლებს, მოიძიოს ვინმე კერძო მეცენატი თუ გამომცემელი ან კერძო პირის.

ბ.

პატარა წერილი ქართველ სტუდენტებს

როგორც ვიცით, რუსეთის მთავრობა ყოველთვის იმის ცდაში იყო, რომ როგორმე აღმოეფხვრა ჩვენ არსებიდან არამც თუ სიყვარული სამშობლოსადმი, ეს ელემენტარული მოთხოვნილება ყოველი პატიოსანი კაცის გრძნობისა, არამედ თვით სამშობლო-საქართველოს ხსენებაც. რუსეთის მთავრობის ცდა ჩვენდა საუბედუროდ უნაყოფოდ არ ჩაუვლია. ამ მოკლე ხანში გვიდგება დრო სწავლისა, უნივერსიტეტში შესვლისა. ქართველი ახალგაზრდობაც თავის სწავლის გასაგრძობლად ისევ რუსეთისაკენ მიიშურება. ქართველი მოსწავლე ახალგაზრდობა გზების ძებნაში არის: საიდან უფრო შეიძლება უშიშარი „გაძრომა“ რუსეთისაკენ, ოდესით თუ კავკავით? მე დარწმუნებული ვარ, რომ გენერალი ვაზნიაშვილის გამარჯვებები იმათ იმდენად ახარებთ, რამდენადაც ეს გამარჯვებები რუსეთის სხვადასხვა ქალაქებში წასვლის ფიქრებით. რასაკვირველია გამართლება შეიძლება იმათი, ვინც მეოთხე და მეხუთე კურსებზე არიან და უქანასკნელ ჩქარა დაამთავრონ სწავლა, რომ ისევ სამშობლოს დაუბრუნდნენ და მას ემსახურონ. მაგრამ არაფრით არ შეიძლება გამართლება იმათი, ვინც დაბალ კურსებზე არიან და მეტადრე იმათი ვინც წელს დაამთავრა გიმნაზიის კურსი. ამათ რაღა უნდათ რუსეთში, სადაც ავანტიურისტულ გამოსვლებს სხვა და სხვა პარტიებისას ბოლო არ უჩანს, იმ რუსეთში, რომელიც მალე გადაიქცევა ბრძოლის ველად სხვადასხვა სახელმწიფოთა.

ურთანი ამბობენ მე ქართველი ვარო, მაგრამ ქართულ ხელოვნებას არ ვიცი რომ ლექციები ამ ენაზე მოვისმინოო, ზოგიერთნი ამბობენ, რუსეთის უნივერსიტეტებში სწავლის საქმე კარგად არის დაყენებული, მესამენი ამბობენ, რომ იმასაც კი ვნანობ რომ აქ ჩამოვედით და სხვა და სხვა. რასაკვირველია ამისთანა მოვლენებს რომ კერძო ხასიათი ჰქონდეს, მას ყურადღებასაც არ მივაქცევდით, მხოლოდ ვიტყოდით, რომ ყოველ ოჯახს ჰყავს თავისი მახინჯი. მაგრამ სავალალო და მასთან ფრიად გასაკვირველიც ის არის, რომ ა ისეთი მოვლენამ ჩვენ სტუდენტობაში ფეხი მოიკიდა, და მას რაღაც მასსიური ხასიათი მიეცა. მთელი ის არგუმენტები, რომელზედაც ამყარებენ რუსეთში წასვლელი სტუდენტები თავის სამშობლოდან მოშორებას მოკლებულნი არიან ყოველივე ნიადაგს. ქართულ ენაზე ლექციების მოსმენა შეუძლიან ყველას, ვისაც კი ცოტა თუ ბევრად არ დავიწყებია ეს ენა. არავითარი საგანგებო ცოდნა ქართული ენისა არ დაჭირდება კაცს, რომ მან მოისმინოს ლექციები მაგალითად საგნის ნაწილზე. მერე ვისაც რომ არ იცის და ეთქვათ რომ რომელიმეს არ ეხერხება ქართული, ხომ გახლავთ უნივერსიტეტები თბილისში, სადაც ლექციებს რუსულ ენაზე კითხულობენ. მაშასადამე თბილისში არსებობენ ყველა ფაკულტეტები, გარდა რამდენიმე გამონაკლისისა. ასე რომ ამ გაჭირვების დროს დაკმაყოფილდება ამ სასწავლებლებით შეიძლებოდა, რომ ეს ამოდენა ახალგაზრდობა, რომელიც მიურება რუსეთს აქ დარჩენილიყო. მე ვფიქრობ, რომ სამშობლოსათვის პატარა მსხვერპლის გაღებაც შეიძლებოდა (თუმც ეს ჩვენ მოვალეობას უნდა შეადგენდეს). ხომ ვიცით, როგორი სჭირდება დღეს სამშობლოს, ახალგაზრდული ძალები, მხოლოდ ამისთანა დროში რუსეთში წასვლა უნდა სურდეს იმისთანა კაცს, რომელიც თავის პირად ინტერესებს მაღლა აყენებს სამშობლოს ინტერესებზე. წარვიდეს მაინც ნუ წავალთ რუსეთში, ვინ იცის რას გვიმზადებს ბედი ახლო მომავალში, და იმ დროს როცა ქართველებს ჰმართებთ შეკავშირება, ერთად ყოფნა, ნუ ვეცდებით ფანტით სხვა და სხვა ადგილებში გავისაფდეს და ვამაყოფილებ იმითი რომ ყოველი ჩვენგანი, რომელსაც გულწრფელად უყვარს თავისი პატარა თავისუფალი სამშობლო, ძვირფას განძს წარმოადგენს მისთვის. ვეცადოთ, რომ არ მოვაკლოთ მას პატარა ძალაც კი, რომელსაც შეუძლება ერთი აგურის მოტანა იმ საფუძველზე, რომელზედაც უნდა აშენდეს ჩვენი სამშობლოს შენობები.

სტ. გიორგი ფერაძე.

მეტიც ბუნებას მასში ჩაუნერგია. ეს განსაკუთრებით უფრო შეეხება საშუალო სკოლას, სადაც ხასიათი ყალიბდება, ესა თუ ის ჩვეულება ჩნდება, ნება იწვრთნება და შემუშავდება.

ამ მხრივ ჩვენებური სახალხო განათლების საქმე მოითხოვს როგორც სასწავლო დროის გადიდებას სკოლაში, აგრეთვე სასწავლო საგნების შერჩევას, სკოლის საქმის სრულს რეორგანიზაციას, პროგრამის გაფართოებას, დედა-ენაზედ საგნების სწავლების შემოღებას, ხალხის პედაგოგიურ პრინციპის დაცვას და სკოლის ცხოვრებასთან დაახლოებას.

თუ გვინდა, რომ სკოლა საზოგადოდ და კერძოდ სახალხო სკოლა მართლა პირნათლად ემსახურებოდეს განათლების საქმეს, იგი აღზრდობრივ პრინციპის შეთანხმებით ისე უნდა მოეწყოს, როგორც მოწინავე განათლებულ ქვეყნებშია. ევროპა და ამერიკა ამ მხრითაც საუკეთესო მაგალითს იძლევიან. ის, რაც ევროპის და ამერიკის სკოლებში ბავშვის ბუნებრივი ნიჭის განვითარების ცენტრად შეადგენს, ჩვენებურსა და რუსულ სკოლებში სრულიად უარყოფილი იყო და მხოლოდ ეხლა აპირებენ ამ გზით სკოლების გახსნას.

ამ ნაირად დაყენებული ზოგადი სწავლა-განათლება შეიქმნება მკვიდრ საფუძვლად ყოველ გვარ სპეციალურის საპროფესიო ტექნიკის, მრეწველობის, ფაბრიკის განვითარებისაც.— ინგლისის სწავლა-აღზრდის სისტემა ასეთს ბრძნულ დარიგებას გვაძლევს: „მოამზადე ადამიანი, განავითარე მისი ბუნებრივი ნიჭი, დანარჩენი ყოველივე თავისთავად მოვაო“.

ეს უტყუარი ჭეშმარიტება განათლებულს ქვეყნებში ყოველგან უკვე გრცელდება. დიდებულ პედაგოგების კომენიუსის, რუსოვის, რუსსოს, პესტალოცის და სხვ. აზრით, ადამიანის და ბავშვის გონებრივი და ზნეობრივი ძალების განვითარება ისეთი აუცილებელი საჭირო საქმეა, რომ იგი ყოველს მოსაზრებაზედ მაღლა უნდა იდგეს. იგი არ არის საშუალება ამა თუ იმ გარეშე მიზნისადმი მისაღწევი, არამედ თავის თავად შეადგენს დიდს მიზანს აღზრდა განათლებისას. ამიტომ სახალხო სკოლა უნდა ჩაითვალოს დამოუკიდებელ დაწესებულებად, განთავისუფლებულ ყველა, გარეშე მოსაზრებისაგან.

ზოგადი განათლება საჭიროა ყველა ადამიანისათვის; იგი შეიცავს საუკეთესო სულს, არსებას, მეცნიერებას, ლიტერატურას, ხელოვნებას, ცხოვრებას, გარეშე არსებულ სინამდვილეს და ყველას, რაც კი ადამიანს ცხოვრებაში ჰხვდება. მხოლოდ ზოგადი კაცობრიული იდეა, ზოგადი განათლება აღორძინებს ყველა ადამიანს, ყველა მოქალაქეს და ჰქმნის მათ ერთ მთლიანად- ერთად ერთი ზოგადი განათლება სცდილობს განავითაროს ადამიანში ყოველ გვარი სასარგებლო სულის ძალები. ბავშვი არ არის არც ვაჭარი, არც ქიმიკოსი, არც მღვდელი, არც მასწავლებელი, იგი მხოლოდ ბავშვია, ბავშვი მოსწავლე, რომელიც საჭიროებს განვითარებას. სკოლამ უნდა ხელი შეუწყოს მის ფიზიკურს, ზნეობრივს, ესთეტიურს და გონებრივ გახსნას; უნდა აღიზარდოს ბავშვი ისე, რომ მან შეიძლოს გონიერულად და პატიოსნად გადასწყვიტოს იმ ნაირი კერძო ისე საზოგადოებრივი ცხოვრების საკითხები. თუ სკოლა ამ მიზანს ვერ მიაღწევს, მაშინ სწავლება წყალწაღებად უნდა ჩაითვალოს მოსწავლისათვის.

ა. ნატროშვილი.

(შემდეგი იქნება)

როგორ მოატყუა პავლე იმპერატორმა მეფე გიორგი

(გადმოცემა)

წიდრე ეს ელჩები მოვიდოდნენ თბილისში, მინამ მეფე გიორგი ძრიელ შეწუხდა, ერთ დღეს, მეფესთან მეფილე მათი შევიდა და ჰკითხა გიორგი მეფეს ასე:

ბატონო, თუ რამე უბედურება მოგწიოს, მაშინ ვის აბარებთ მეფობას, თქვენს შვილს დავითს, თქვენს ძმებს, თუ დედოფალს დარეჯანს? მეფემ მიუგო პასუხი:

დედოფალო, მე ვიჩენ დიდსა და ძლიერს პატრონსაო. დამიძახეთ რუსის გენერალ ლაზარევსაო. გენერალს მალე აცნობეს ეს, მოვიდა მეფესთან, მალე საწერ კალამი მიუტანეს. მეფე გიორგიმ უთხრა შემდეგი: „გენერალო დასწერეთ მოკლეთ წერილი პავლე იმპერატორთან და აუწყეთ უკანასკნელი დღენი ჩემნი და ისიც, რომ ანდერძით მე ჩამიბარებია ცოლშვილი ჩემი და საქართველო“. გენერალმა მალე დასწერა წერილი მოკლედ, მეფე გიორგიმ ხელი მოაწერა, წერილი მალე მისცეს შიკრიკს და აფრინეს რუსეთში პავლე იმპერატორთან. ასე, გენერალ ლაზარევი გახდა მოწმე მის, რომ გიორგი მეფემ საქართველო პავლე იმპერატორს მიუბარა. ამის რამდენიმე ხნის შემდეგ მეფე გიორგიც გარდაიცვალა 1800 წ. 28 დეკემბერში. გიორგის მაგიერ უნდა გამეფებულიყო ძე გიორგი მეფისა დავითი, დავითმა მოქმედებაც დაიწყო, მაგრამ ლაზარევი გამეფების ნებას არ აძლევდა. ლაზარევი ძალიან ღალდა. დაიცადეთ პავლე იმპერატორის ბრძანება მოვიდეს და მაშინ გამეფდითო. გიორგი მეფემ საქართველო პავლეს მიაბარა და ამიტომ თქვენ პავლეს ნება-დაურთველად გამეფება არ შეგიძლიათო.

მალე პავლე იმპერატორის ელჩებიც მოვიდნენ 6 იანვარს და 1801 წ. და მეფე გიორგისათვის უნდა გადაეცათ პავლეს თანხმობა, მაგრამ მეფე გიორგი ცოცხალი აღარ დახვდათ. ამიტომ პავლეს თანხმობა გიორგის შვილ დავითს გადასცეს.

მაგ ამ დროს გენერალ ლაზარევმა გამოიჩინა დიდი ვერაგობა და ბოროტება, ეს დაადგა იმ მცნებას, რომ მეფე გიორგიმ საქართველო პავლე იმპერატორს შეუერთაო, ამიტომ აქ გამეფება არავის შეიძლება.

საქართველოდამ წასული დესპანები ჩავიდნენ რუსეთში, ამ დროს, მათ პავლე იმპერატორიც აღარ დახვდათ ცოცხალი. პავლეს მაგიერ ძე მის ალექსანდრეს მოახსენეს გიორგი მეფის გარდაცვალების ამბავი. მასთანვე გადასცეს გენერალ ლაზარევის წერილი პავლე იმპერატორის სახელზედ გაგზავნილი. გენერალ ლაზარევი, როგორც მტერი ქართველთა იმპერატორს პავლეს სწერდა ასე:

გიორგი მეფემ საქართველოს მეფობა თქვენს დიდებულებას ჩააბარა. ამიტომ ინებეთ თქვენ და საქართველო რუსეთის გუბერნიებით დანიშნეთ და ქართველთ მეფობაც მოსპეთ. ეს იყო გიორგი მეფის ანდერძი და მისი ნატვრა“. ეს წერილი წაიკითხა ალექსანდრე იმპერატორმა და მას ჰქონდა მოსწონდა, მოეწონა ასეთი რჩევა და მართლაც გადაწყვიტა საქართველოს რუსეთის იმპერიასთან დაკავშირებული გაწოვანება.

პავლე იმპერატორიც რომ არ მომკვდარიყო, შეიძლება მაშინ ეს არ მომხდარიყო, ვინ იცის. ალექსანდრემ კი არც 1783 წ. ტრაქტატი გაიხსენა, არც ის, რომ 1799 წ. მისმა მამამ პავლე იმპერატორმა მეფე გიორგის ფიცით პირობა მისცა, რომ თქვენ ოლონოთ ჩვენ შემოგვიერთდით და გაძლევთ ფიცს, რომ საქართველოში ბაგრატიონთა გვარის მეფობისას არ მოვსპობთ, თქვენ შემდეგ საქართველოში, თქვენ შვილს დავითს გავამეფებთო. ეს სულ ტყუილი გამოდგა.

ალექსანდრემ არც ამას მიაქცია ყურადღება და არც იმას, რომ საქართველო რუსეთის იმპერიის მფარველობის ქვეშ შევიდა 1783 წ. ტრაქტატის ძალით და 1799 წ. პავლე იმპერატორის პირობით და ფიცით და არა გიორგი მეფისაგან 1800 წ. დაწერილი თანხმობის წერილით რომელიც წერილიც გენერალ ლაზარევმა დასწერა. ეს მოხდა ალექსანდრე პირველის დესპოტობით და გენერალ ლაზარევის ბოროტებით.

თუ რა მელობაც რუსეთის იმპერატორმა ალექსანდრემ გამოიჩინა ქართველების წინაშე, ამისი ბრალი სულ გენერალი ლაზარევი გახლავთ და ამისი ბოროტი მოქმედება.

გენერალ ლაზარევმა რა ნახა მეფე გიორგის შეწუხება და სიკვდილის მოახლოვება, ამან მაშინ იხმარა დიდი ვერაგობა და ქართველთ სამეფო ოჯახის წევრთა შორის დატრიალდა ვერაგობით, ამით ლაზარევმა გამოიწვია სამეფო პირთა შორის დიდი არევ-დარევა, სამეფო ოჯახის წევრთა ერთმანერთზედ გადაკიდება, მტრობა, შური და ყოველისფერი სიძაგლობის თესვა. რასაც მოჰყვა ქართველთა დიდი ანარქია. ეს არევ-დარევა ოსმალეთ-სპარსელებმაც მალე შეიტყეს.

ყოველივე ამ ბოროტების მიზეზნიკი იყვნენ რუსები და მათი ხელმძღვანელი ლაზარევი, კოვალენსკი და ამათგან გაბრიყვებული ქართველი ბატონიშვილები. როგორც დღეს მტრობენ ჩვენი „სეიმის" საქმეს რუსეთის ბოლშევიკები და ამათგან გაბრიყვებული და შესყიდული ქართველი ბოლშევიკები. სწორედ ასევე რევდენ ეს მოსყიდულები საქართველოს სამეფო ოჯახის წევრთა და მათ ამზადებდნენ საქართველოს სამეფოს დაღუპვის დღეებს.

ამის მაგალითია შემდეგი: გენერალ ლაზარევს შეუსყიდნია მეფე გიორგის შვილი ვახტანგ ბატონიშვილი, რომელიც გამხდარა თავი და შუამავალი ბოროტებისა, ძირი დღეგრძელის თესვისა. ამ დაუძინებელს მტერზედ აი რას მოწმობს დავით ბატონიშვილი: „ძმა მეფისა გიორგისა ვახტანგ, რომელი იყო მაშფოთებელი ძმათა, რომელსაცა აბირებდა ბაბალაშვილი (ბაბანასოვი დღეს, სომეხი) გლეხი. რომელი იყო ესე თავი ყოველისა ბოროტებისა და სიცბილისა ძმათა შორის, რომლისა მიზეზისა გამო დაეცა ტახტი და სამეფო ბაგრატიონებისა".

ეს ვახტანგ ყოფილა რუსთაგან შესყიდული, მას ჰქონდა რუსეთის ორდენები და ჩინებიც, კარგი ჯამაგირი და საჩუქრებიც. როგორც მოღალატის და საქართველოს სამეფოს ოჯახის ამრევს, ამის სურათი მე დავბეჭდე „საქართველოს ცხოვრების" მეორე წიგნში.

ასე, რუსეთის გველებმა და ქართველთ შპიონებმა და მათ გამცემლებმა არიეს საქართველოს სამეფო ოჯახი, იგინი გადაჰკიდეს ერთმანეთს, მათში დათესეს დიდი განხეთქილება და ბოლოს ამ განხეთქილების და არევ-დარევის საშუალებით 1801 წ. რუსებმა საქართველოც ჩაიგდეს ხელში. მოკლეთ ითქმის, რომ საქართველოს სამეფო დაეცა თვით ქართველთ ბატონიშვილების სიბრიყვით და მტრობით, რომელნიც, რასაკვირველია შესყიდულები იყვნენ რუსის სწავის გენერალისაგან.

ზ. ჭ.

კორესპონდენცია

ალაზნის გაღმა მხარე და ზაქათლის ოლქი.

1918 წ. 27 მკათათვეს, სამეურნეო სამინისტროს დავალებით გავემგზავრე ზაქათალის ოლქისკენ. ამ ოლქში უნდა გამომერკვია რაოდენობა პურნახულისა და სხვა სანოვაგისა და სურსათისა, რომელიც უნდა შეგვეძინა იმ საქონელზე გაცვლით, რაც ზაქათალის ოლქისათვის საჭირო იქნებოდა, მაგ., საცვლები, შაქარი, ფარჩა, რკინა, ავეჯი და სხვა. სადამოზე 27 მკათათვეს, უკვე წნორის წყალზე ვიყავი, საიდანაც მაშინვე ცხენის ურმით გავუდექ გზას ლაგოდეხისკენ, რადგან სხვა ჩასაჯდომი ეტლი ვერ ვიშოვეთ. მგზავრები თორმეტამდის ვიყავით, ვაჭარი, აფიცრები, რუსი სტუდენტები, ახალ მოშენე ქართველები...

ლაგოდეხამდის მთელი ღამე მოვუნდით მგზავრობას. ალაზნის ხიდს გასცდებით თუ არა, მაშინვე ქიზიყის ველი იწყება. ეს მშვენიერი უზარმაზარი ტყიანი ველია, გაკრული საუცხოო ქვიშის გზით. ველი ადგილ-ადგილ გაკაფულია და საუცხოო მოსავალია სიმინდის, რომელსაც ოთხი-ხუთი არშინის სიმაღლე აქვს და სამი, ოთხი და მეტი ტარო დასხმული, ვერც გურია, და ვერც სამეგრელო ვერ შეედრება სიმინდის უკეთესობით. მთელ ამ ადგილზე მოსახლეობდნენ რუსი „პერესელენცები", რომელთა ჩამოსახლებას სულ რაცდა-ათიოდე წლის ისტორია აქვს, და აქ მათ „ხუტორებს" უწოდებენ. გზაში აუარებელი დაფქვილი პირნახულით დატვირთული ურმები ქიზიყელებისა გვხვდებოდა. მთელი ქიზიყი ამ ჭალაში ფქვავს თავისას და გასაყიდ ხარჩოს. სასიამოვნო სანახავი იყო ამ მხარეში მგზავრობის დროს ელექტრონით განათებული უზარმაზარი მუშაობით წისქვილები, გარშემო კრებილი მესაფქვავების ურმებითა და საქონლით. აქვე ჩოლოყაშვილისეული საუცხოო ხეხილის ბაღი, და მშვენიერი სასახლე, წისქვილიც ჩოლოყაშვილისა ყოფილა, ახლა კი დეკრეტის ძალით, ყოველივე ეს სახალხო საზოგადოებისა. დიდ გონიერ შრომას პატრონისას, და ამ მშვენიერ და უზარმაზარ ფონებას ყოველივე სიკეთით [illegible] დოვლათით ეს მიდამო. ამ უზარმაზარ ჭალაში აუარებელი შინაური და გარეული პირუტყვი იკვებება და სიმსუქნით კანში აღარ ეტევა. სად დარის ჯოგი დგას და სად ხარ-კამეჩ-ძროხის ნახირია, გასუქებული, გაკვეთილი, რომელთაც ქართული გ[illegible] ძვალ-ტყავზე საქონელი სწორედ რომ ოხს გამოუცხადებდნენ ამ მშრალ საქონელს.

გათენებისას, საათის ხუთზე უკვე ლაგოდეხში ვიყავით. დილით ვიპოვე საადგილ-მამულო მიმღები კომისია დუშიკა ფილავანდიშვილის თავმჯდომარეობით და მასთან ჩამოვხტი. ლაგოდეხი არც დაბაა, არც ქალაქი, ამას ეძახიან „უროჩიშჩეს" რუსულად, მცხოვრებნი მეტი წილი ქართველები არიან, შემდეგ სომხები, რუსები და სხვა. მცხოვრებნი უმეტესად მეთამბაქოებას მისდევენ. ცხოვრება მეტად იაფი ყოფილა ომამდის. მაგალითად იქ ბოსტნეულობა ისეთი ბევრი ყოფილა, რომ თითქმის მუქთად იშოვებოდა. დღეს კი ლაგოდეხი შიმშილს განიცდის. კვირა დღე იყო ბაზრობა, ეს ოდესმე ყოველივე სიკეთით სავსე ბაზარი, დღეს ცარიელი ვნახე. და თუ ცოტა რამ მოიპოვებოდა, ისიც დაახლოვებით იმავე ფასებში, როგორც ტფილისში და საქართველოს სხვა კუთხეებშია. ბაზრის თავს დასტრიალებდა ოსმალოს ასკერი, მაღალ-მაღალი, კარგად ჩაცმული, ვინტოვკით, რევოლვერით და მოკლე, ბოლო-მოკლეჯილი ხმლით...

ამავე დროს გამოვეცხადე იქაურ ეროვნულ საბჭოს წევრს და ლაგოდეხის კომისარ ლ. სირაძეს, რომელსაც ავუხსენი ჩემი მისვლის მიზეზი, მან დახმარება აღმითქვა და შემიწვია ეროვნულ საბჭოს წევრები კლუბში, სადაც მოთავსებულია სამკითხველოც, სცენაც, ბუფეტიც. ეროვნულ საბჭოს წევრნიც დაუზარებლად მოსწრაფდნენ. იმ ჯილდოს ჩემს ზაქათალის ოლქში გამგზავრების შესახებ და გამოირკვა ჩემთვის, რომ ზაქათალის ოლქი აზერბეიჯანის რესპუბლიკას ეკუთვნის და ზაქათალის ოლქის და ალაზნის გაღმა მხრის შუა მომდინარე მაწიმის წყალი (მაზიმ ჩაი) სამზღვრებით დაუდვიათ აზერბეიჯანის მოხელეებს და თავისი კაცები ჩაუყენებიათ მცველად. „პოსტი" მაწიმის წყლის გამოღმა ერთ ბაღის შენობაში მოთავსებულია, ჩვენი ჯარიც გადმოღმა მხარეს იცავს. როგორც ჩვენი ყარაულები, ისე ოსმალ-აზერბეიჯანის მეგობრულად ცხოვრობენ. ვიდრე ამ საყარაულოებს გააჩენდნენ, იქ დიდი ცარცვა და საქონლის ტაცობა ყოფილა. თუმცა კი ეხლაც არის შემთხვევები მაწიმის წყლის გაღმა ზაქათალის ოლქში მგზავრების ცარცვისა. მოვემზადე მეორე დილისთვის ზაქათალის ოლქისაკენ გასამგზავრებლად.

(დასასრული იქნება)

რედაქტორი: გერონტი ქიქოძე.

განცხადება

საქართველოს რკინის გზის სამმართველო ამით აცხადებს მგზავრთა საყურადღებოთ, რომ საომარი მასალისაგან გამოწვეულ პირობების გამო 10 აგვისტოდან მატარებლების მიმოსვლა იცვლება შემდეგ ნაირათ:

თბილისიდან გადის:

			საათ.	წ.
ფოთისკენ	№ 23	დილის	7	50
"	№ 3	ღამის	10	30
ქუთაისისკენ	№ 9/10	საღამ.	7	17
განჯისკენ	№ 4	ღამის	11	10
"	№ 8	დღის	3	35
სანაინისაკენ	№ 4/3ბ	დღის	1	—
თბილისში მოვა:				
ფოთიდან	№ 24	შუადღ.	12	47
"	№ 4	საღამ.	6	54
ქუთაისიდან	№ 11/12	დილის	6	58
განჯიდან	№ 3	საღამ.	4	30
"	№ 7	დღის	8	30
სანაინიდან	№ 4ც/3	დილის	11	—

ტფილისის დროით.

საჭიროა სასწრაფოდ
ერთი ან ორი
ოთახი

მოწყობილობით გოლოვინის პროსპექტზე გერმანულ მისიის ახლო-მახლო ინტელიგენტურ ქართულ ოჯახში გერმანულ ოფიცრისათვის, რომელიც ლაპარაკობს რუსულად და ფრანგულად. მისამართი „პალას ოტელი" № 41. ნახვა შეიძლება 1—2 ან დილის 9 საათამდის.

1-1754-1

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ
პირველი რაიონის

პარტიის ბიურო ღიაა არის ყოველ დღე 6—8 საათამდე (ახალი დროით).

ქალ. ქუთაისში

მიხეილის ქუჩაზე წითელ ხიდთან გაიხსნა

ქირ. და ქალთა სნეულებას

საავადმყოფო

სამშობიარო განყოფილებ.

მწოლიარე ავადმყოფებს იღებენ ყოველ დროს.

15—1739—7

ტყიბულის ნახშირის სამთო-სამრეწველო საზოგადოების გამგეობა

14 ამ თვის დადგენილების თანახმად ამით იწვევს საზოგადოების ბბ. აქციონერებს განსაკუთრებულს

საზოგადო კრებაზე,

რომელიც შესდგება ამა წლის 21 სექტემბერს, შაბათს, საღამოს 7 საათზე გამგეობის ბინაზე (სოლოლაკის ქ., 14).

განსახილველია შემდეგი საგნები:

1. გამგეობის საქმეების მდგომარეობა შესახებ 1917 წ. აგვისტოში მთავრობის მიერ წართმეულ მაღაროებისა, რომლის შესახებაც გამორკვეული არ არის არსებული დამოკიდებულების ხასიათი მთავრობასა და საზოგადოების შორის, საზოგადოებისათვის რაიმე კომპენსაციის მიცემა, რაც ეჭუქრება თვით საზოგადოების არსებობას და განსაკუთრებული ზომების მიღებას თხოულობს. რადგან მდგომარეობა საშიში არის და საჭიროა სწრაფი ზომების მიღება, გამგეობა სთხოვს ბბ. აქციონერებს აუცილებლად მობრძანდნენ განსაკუთრებულ საზოგადო კრებაზე, რათა კრებას დაესწროს აქციონერების საჭირო რიცხვი საზოგადოების წესდების § 62 თანახმად.
2. ყველა საკითხები, რომლებიც ზემოაღნიშნულ მდგომარეობიდან გამომდინარეობენ.

იმ შემთხვევაში, თუ აქციონერების კანონიერი რიცხვის მოუსვლელობის გამო ზემო აღნიშნული კრება არ შესდგა, მეორე განსაკუთრებული საზოგადო კრება დანიშნულია 5 ოქტომბრისათვის საღამოს 7 საათზე იმავე შენობაში და ეს კრება საზოგადოების წესდების § 62 თანახმად ჩაითვლება კანონიერად წარმოდგენილ აქციების რიცხვის მიუხედავად.

1—1758—1

ქართველ ვაჭართა და მრეწველთა კავშირის საბჭოსაგან

მოკლე ხანში საზღვარგარეთ მიემგზავრებიან მრეწველობისა და ვაჭრობის მცოდნე პირნი. საბჭო ამით აცხადებს, რომ ვისაც სურს რაიმე დავალება სხვა და სხვა ქარხნების მოსაწყობად, საჭირო ცნობების შეკრება ან სხვა და სხვა საქონლის ყიდვის შესახებ, ესაუბროთ მობრძანდნენ საბჭოს ბინაზე ყოველ დღე 11—12 საათამდე (ახალი დროით) და გაესაუბრონ თავიანთი სურვილი. მისამართი: ქ. თბილისი, [illegible] ქ. 11, ტელეფონი 9—18.

ვაჭრობა-მრეწველობის სამინისტროს გამგებლობის ქვეშ მყოფი კომერციულ ცოდნათა კურსები

ც. მ. ფილოსანისა

ქალთა და ვაჟთათვის

(თბილისი, მიხეილის პრ. № 24, ტელეფონი № 976)

თხოვნების მიღება 10—12 და 5—7 საათამდის. სწავლის დასაწყისი 15 სექტემბერს. პროგრამების შეძენა შეიძლება კურსების კანცელარიაში, 30 კაპ.

10—4

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიის ქ. თბილისის მეორე რაიონის კომიტეტის ბინა

კანცელარია იმყოფება „საქართველოს" რედაქციაში. კანცელარია ღიაა ყოველ დღე, კვირა უქმეების გარდა, 11—2 საათამდის და 7—8 ს. სად. (ახალ დროით.

კვირას, 14 ივლისს 1918 წელს

გაიხსნა პირველი ხარისხის სასადილო

„საქართველო" ყოფილი „ამირანი"

პუშკინის ქუჩა, ძველი სემინარიის შენობაში

შენობა ახლად შეკეთებულია ცალკე კაბინეთებით

დაუკრავს სიმებიანი ორკესტრი.

სადილი შუადღის 12 ს.-დან საღამოს 5 საათამდე.

ვახშამი საღამოს 9 საათიდან ღამის 1 საათამდე.

სამზარეულო აზიური და ევროპიული, საჭმელები კეთდება საუკეთესო მასალიდან საუკეთესო მზარ. ხელმძღვანელობით

საქართველოს ეროვ. დემოკ. პარტიის მე-III რაიონის ბიურო

ამით აცხადებს, რომ ცნობების მიღება და პარტიაში ახალ წევრების ჩაწერა შეიძლება ყოველ დღე დილის 10—2 და საღამოს 5—7 საათამდის. ბიურო იმყოფება ტერტერიანის ქ., № 4 მესამე [illegible] მოსამართლის დარბაზში.

თბილისის სათავად-აზნაურო საადგილ-მამულო ბანკის გამგეობა

ამით აცხადებს რომ [illegible] ქონებისა სესხის შემოტანის ვადა დანიშნულია 1918 წ. აგვისტოს. დაწვრილებით ცნობები აღნიშნულია გაზ. „კავკაზის" 6 ივლისის № 188-ში

გ ა ი ხ ს ნ ა

თვალის საავადმყოფო

(მუდმივი საწოლებით)

ექიმი დონხინისა

ყოფილი ასისტენტი ჟენევის [illegible] თვალის კლინიკისა ჟენევაში და პარიზში. ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე, 9 საათიდან 1 საათამდე და 4—7 საღამოს. მიხეილის პროსპექტი № 141. (კინემატოგრაფი „აპოლო"-ს ახლო) მძიმე ავადმყოფები და საოპერაციოები მიიღებიან სრულ პანსიონში. ტელეფონი 5—97.

ე ქ ი მ ი

გ. [illegible]

დაბრუნდა და განაახლა ავადმყოფების მიღება დილის 11 საათიდან 1 საათამდის და საღამოს 6-დან 8-მდე. გულის ფილტვისა და სისხლის სპეციალური. მისამართი: [illegible] ქ. 7 სასტუმრო „ბოსტონის" ახლოს.

მარტის 20 გაიხსნა ახალი

სამკურნალო

კბილის ავადმყოფთათვის ექიმ ს. გ. მძინარიშვილის და ლ. გ. ნაზარეთიანცის

სამკურნალოში [illegible] კბილების [illegible] ლაბორატორიით.

მიხეილის პროსპექტის და [illegible] № 22 [illegible]. ტელეფონი 10—87.

ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე დილის 9 საათ. ნაშუადღევის 3 საათ. [illegible] ავადმყოფების მიღება— საღამოს 4-დან—8-მდის. ქალების და ბავშვების მიღება 4—5 საათამდე. [illegible] 10—12-მდე უფასოდ.

[illegible] კაბინეტი ექიმ

ალექსანდრე დავითის ძის

კიკელიასი

იღებს [illegible], ვენერიულის და სიფილისით ავადმყოფებს (914-ს და 606-ს შეშხაპუნება) ავადმყოფთა მიღება დილის 9 საათ. 11 საათ. და საღამოს 5 საათ. 7 საათ. მიხეილის პროსპექტი № 116 სასტუმრო „ნიცის" პირდაპირ ტელეფონი 14—28.

მედიცინის დოქტორი მიუნხენის უნივერსიტეტისა

ნ. ლ. ცერაშვილი

იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე 12—2 შუადღ. და 4—5 საღ. შინაგანი, ბავშვების, [illegible] და [illegible] სნეულებანი. ნიკოლოზის ქუჩა № 7, [illegible] კუთხეზე.

2 თვ.—1658.

დოქტორი მედიცინისა

მოსე ანთიმოზის ძე

ქალანდარიშვილი

[illegible]

შინაგანი და [illegible] სნეულებით ავადმყოფებს მიიღებს დილით 8—9-მდე საღამოს 5—7.

ტელეფ. № 17—21.

ე ქ ი მ ი

ნ. ი. მახვილაძე

იღებს სპეციალურად [illegible] და მისი [illegible], სისხლის ნაკლებობით, გულისა, ფილტვისა, [illegible] და სხვა შინაგან სნეულებით ავადმყოფთ ყოველ დღე საღამოთი 5—7 საათამდე.

ელექტრო-ტერაპია და მასაჟი

მისამართი: [illegible] ქ. № 11. [illegible] მახლობლად.

[illegible]—1536—50